

Hogeschool Ede: een eed voor leraren

De Christelijke Hogeschool Ede (CHE) heeft deze week de ceremoniële eed/gelofte gepubliceerd die haar studenten kunnen afleggen bij hun afstuderen als leraar Basisonderwijs:¹

1. Ik beloof als leraar basisonderwijs mijn ervaringen en talenten zegenrijk in te zetten voor het ontsluiten van de talenten van leerlingen.
2. Ik zal alles doen wat in mijn vermogen ligt om kinderen te leren lief te hebben en recht te doen in hun gemeenschap in de wereld.
3. Ik zal me vanuit een pedagogische relatie inzetten voor de ontwikkeling van het hele kind: verstand, hart, ziel en handen.
4. Ik zet me er voor in om geen schaduw te werpen op het leven van een kind, maar integer te handelen.
5. Ik zal me aanspreekbaar en open opstellen en me inzetten voor het welzijn van mezelf en mijn collega's.
6. Ik beloof me positief-kritisch in te zetten om vanuit een lerende houding mijn deskundigheid te bevorderen binnen mijn professionele gemeenschap.
7. ... [De student formuleert een persoonlijke slotzin over de relatie van zijn of haar leraarschap met de eigen levensbeschouwelijke identiteit.]

Met deze vrijwillige beroepseed markeert de CHE haar uitgangspunt dat de beroepsethiek, alsmede een persoonlijke en levensbeschouwelijke inkleuring ervan, een centrale plaats verdient in de lerarenopleiding. Zij streeft ernaar dat de studenten bij hun afstuderen:²

- in staat zijn, beroepsmatig gedrag te verantwoorden vanuit een christelijke beroepsvisie, in genuanceerde en respectvolle omgang met andere overtuigingen en standpunten; dat ze
- niet alleen gemotiveerd, deskundig, 'bij de tijd' op hun vakgebied en internationaal georiënteerd zijn, maar ook gewetensvol en verantwoordelijk in hun beroepsuitoefening; en dat ze
- een gevoel ontwikkeld hebben voor de niet-materiële kant van het bestaan. Zij hebben niet alleen een antwoord op de vraag 'wat moet ik doen om geld te verdienen?', maar ook op de vraag 'wie ben ik en waartoe leef ik?'

Het idee van een door de beroepsgroep gedragen eed of gelofte werd reeds in 2007 door de Onderwijsraad geïntroduceerd in het advies *Leraarschap is Eigenaarschap*. Bij wijze van voorbeeld werd de volgende tekst gepresenteerd, die geïnspireerd is op de Nederlandse artseneed van 2003:³

- a) Ik zweer/beloof dat ik het onderwijs zo goed als ik kan zal geven ten dienste van mijn leerlingen/studenten.
- b) Ik zal zorgen voor kwaliteit en het ondersteunen van het leerproces van degenen die aan mij zijn toevertrouwd.
- c) Ik stel het belang van de leerling/student voorop en eerbiedig zijn opvattingen.
- d) Ik zal geheim houden wat mij is toevertrouwd.
- e) Ik zal de onderwijskundige en vakmatige kennis van mijzelf en anderen bevorderen.
- f) Ik erken de grenzen van mijn mogelijkheden.
- g) Ik zal mij open en toetsbaar opstellen, ook naar ouders en andere belanghebbenden, en
- h) ik ken mijn verantwoordelijkheid voor de samenleving.
- i) Ik maak geen misbruik van mijn kennis of bevoegdheden.
- j) Ik zal zo het beroep van onderwijzer/docent in ere houden.

In mijn boekje *Onderwijsethiek* (2006, pp.13-15) heb ik andere initiatieven tot een mogelijke eed of gelofte voor docenten behandeld.⁴ Het boekje ging met name over docenten in het hoger onderwijs. In twee latere blogberichten heb ik de beroepseed in een breder perspectief geplaatst.⁵ De vroegste versie van de artseneed is opgesteld door Hippocrates, de grondlegger van de medische beroepsethiek. Als

¹ <http://www.che.nl/nl-nl/studeren/leraar-basisonderwijs/voltijd/lerareened>; zie ook: [http://www.volkskrant.nl/dossier-onderwijs/christelijke-hogeschool-edo-gelofte-voor-nieuwe-leraar~a3846373/\(7/2/2015\)](http://www.volkskrant.nl/dossier-onderwijs/christelijke-hogeschool-edo-gelofte-voor-nieuwe-leraar~a3846373/(7/2/2015))

² <http://www.che.nl/nl-nl/over-de-che/identiteit-en-missie>

³ <http://www.onderwijsraad.nl/publicaties/2007/leraarschap-is-eigenaarschap/volledig/item483> (p.70)

⁴ <http://www.onderwijsethiek.nl/wp-content/uploads/2007/04/onderwijsethieknov2006.pdf>

⁵ <http://www.onderwijsethiek.nl/ethische-kroniek/beroepsethiek-in-tweevoud> (8/8/2010);

<http://www.onderwijsethiek.nl/ethische-kroniek/hippocratische-eeo> (31/8/2010)

uitgangspunt geldt dat het belang van de patiënt centraal wordt gesteld. Getransponeerd naar leraren of docenten: gij zult niet uw eigenbelang maar het belang van de leerling of student voorop stellen.

Maar in het eerste blogbericht (8/8/2010) heb ik aannemelijk gemaakt dat deze ideële stellingname niet onverkort houdbaar is in de harde beroepspraktijk. Leraren/docenten zijn namelijk niet alleen *professionals* die de belangen van de leerling/student centraal willen stellen, maar ook *werknemers* die met de belangen van hun onderwijsinstelling en werkgever rekening moeten houden. Enerzijds moeten ze zich dus houden aan de beroepsethiek van hun professionele beroepsgroep, maar anderzijds worden ze geconfronteerd met de bedrijfsethiek van hun onderwijsinstelling.

In mijn tweede blogbericht (31/8/2010) wordt deze lijn doorgetrokken. Professionals opereren in een netwerk van belangen. Ze hebben niet alleen te maken met het onderscheid tussen hun eigen belangen en de belangen van “de” leerling/student, maar ook met:

- de belangen van hun *specifieke doelgroep* van leerlingen/studenten;
- de belangen van hun onderwijsinstelling en werkgever; en
- de belangen van de samenleving (bv. de afnemers van gediplomeerden).

Daarnaast zouden we nog kunnen onderscheiden:

- de belangen van hun collega's of van hun professionele beroepsgroep.

De opstellers van een beroepseed staan dus voor de vraag in hoeverre ze al die verschillende belangen moeten benoemen en in hoeverre ze pragmatisch moeten erkennen dat een verstandige professional telkens afwegingen moet maken tussen die belangen. De onderstaande tabel illustreert hoe de CHE en de Onderwijsraad hun beroepseed gepositioneerd hebben in het boven aangeduide netwerk van belangen.

Tabel I: Welke belangen zijn geïmpliceerd in de beroepseed van de CHE en van de Onderwijsraad?

Stakeholders	Beroepseed CHE	Beroepseed Onderwijsraad
Ikzelf	5b. Ik zal mijn eigen welzijn niet uit het oog verliezen.	f) Ik erken dat mijn handelingsmogelijkheden begrensd zijn en ik overschrijd deze grenzen niet.
Alle leerlingen/studenten (en hun ouders)	1 t/m 7	a) t/m j)
Mijn doelgroep binnen die populatie		
Mijn onderwijsinstelling/werkgever	4. Ik zal integer handelen jegens mijn werkgever in het licht van diens gerechtvaardigde verwachtingen. 5a. Ik zal me aanspreekbaar en open opstellen jegens mijn werkgever.	d) Ik zal niet uit de school klappen. g) Ik zal mij open en toetsbaar opstellen jegens mijn werkgever. i) Ik maak geen misbruik van de bevoegdheden die mij verleend zijn.
Mijn collega's en mijn professionele beroepsgroep	4. Ik zal integer handelen jegens mijn collega's. 5b. Ik zal me inzetten voor het welzijn van mijn collega's. 5a. Ik zal me aanspreekbaar en open opstellen jegens mijn collega's en mijn professionele beroepsgroep. 6. Ik zal me positief-kritisch inzetten (...) binnen mijn professionele gemeenschap.	e) Ik zal bijdragen aan de deskundigheidsbevordering van collega's en trainees. g) Ik zal mij open en toetsbaar opstellen jegens mijn collega's en mijn professionele beroepsgroep. j) Ik zal de reputatie van ons professionele beroep niet aantasten.
De samenleving	3. Ik zal met de kinderen een pedagogische relatie aangaan welke gestoeld is op de normen en waarden van ons christelijk volksdeel. 4. Ik zal integer handelen in het licht van de vigerende wet- en regelgeving.	h) Ik ken mijn verantwoordelijkheid voor de samenleving en ga deze verantwoordelijkheden niet uit de weg. i) Ik maak geen misbruik van de bevoegdheden die mij verleend zijn.